

Eskilstuna 2015-11-16

Till Näringsdepartementet

Sveriges Stadsarkitektförenings (SSF:s) remissvar på promemorian *Anpassade krav för tillfälliga anläggningsboenden* (Regeringskansliets diarienummer N2015/07336/PUB).

Synpunkter:

SSF inser behovet av anpassning av kravnivåer för att samhället på ett humant vis ska kunna agera i en situation där tak över huvudet och värnandet av grundläggande mänskliga rättigheter, behov och värdighet måste stå i första rummet. Situationen kräver att snabbhet vägs mot standard på lösning och konsekvenser för människa och miljö. Boverkets implicerade möjlighet att i exceptionella lägen frångå PBL utnyttjas redan i praktiken runt om i landet och ett förtydligande i form av en förordning är välkommet.

Samtidigt anser SSF att anpassade (i realiteten sänkta) krav i förordningen behöver kombineras med en minskad tidsrymd för tidsbegränsat bygglov för den specifika kategorin *tillfälliga anläggningsboenden*. Faran finns annars att i dagsläget nödvändiga lösningar (semi-)permanentas för en tidsperiod (10+5 år) som inte lösningen håller för, varken tekniskt, ekonomiskt, miljömässigt eller mänskligt. En rimlig, kortare tid än den som i dag gäller för tidsbegränsat bygglov skulle tvinga politik, myndigheter och branschen att på ett konstruktivt vis samlas kring mer robusta lösningar för bostadsfrågan. Det skulle även stimulera till (initialt större) investeringar som på sikt skapar större samhällsnytta och samhällsekonomiskt värde än en stor mängd mindre investeringar med korta avskrivningstider som riskerar bli dyrare och med mindre sammantagen nytta.

En viktig del av den aktuella frågan rör den yttre miljön och det sammanhang som boenden placeras och finns i. Promemorian rör främst frågor om objektspecifika krav och hanteringen av utformningskraven begränsas till 8 kap. 1 §. Även om dessa är kärnfrågor för lovhanteringen behöver, i de fall det handlar om nybyggnation av tillfälliga anläggningsboenden, även den större och komplicerade frågan om relationen mellan det allmänna intresset att lösa behovet av tillfälliga anläggningsboenden och övriga allmänna intressena (2 kap.) hanteras. SSF anser att samhällssituationen kräver att tillåtande bedömningar bör göras. Att exempelvis 2 kap. 6 § 1 kan få stå tillbaka är rimligt att anta och att acceptera. Däremot är det av stor vikt att uppmärksamma och ta hänsyn till sammanhang och kontext så att integration främjas och placeringar som är ovärdiga och människofientliga undviks. Rätt lägen och bästa lösning för platsen är avgörande för detta. Här kommer kunskap och kännedom om den lokala situationen hos kommunerna, kombinerat med kompetens att under tidspress och med begränsad budget landa rätt, att vara av stor vikt för att hitta bästa lokaliseringar och lösningar. Ett kollektivt ansvar måste tas för en rimlig nivå på ytermiljön, rumsliga kopplingar, tillgång till kollektivtrafik och annan service och en trygg offentlig miljö i anslutning till boendena. Offentliga arkitekter har här ett stort ansvar.

För sammanhållningen i samhället och en positiv integration hos en växande befolkning är det av yttersta vikt att samhället inte (ännu mer) glider mot polariserade lösningar längs en axel från koja till slott, från tält till BRF. Vägen framåt kan i så fall enbart byggas genom att så snabbt och i stor grad som möjligt lyfta grupper ur tillfälliga boenden till värdiga, trygga och säkra bostäder i ett sammanhang och en (stads)miljö som motverkar utanförskap och polarisering.

Arkitekt- och byggbranschen måste stimuleras och ges möjlighet att lämna sitt bidrag till denna utmaning. Kunnandet och kreativiteten finns för att skapa tekniskt, ekonomiskt och estetiskt robusta lösningar som håller över längre tid och som samtidigt har en hög grad av flexibilitet som möjliggör snabba förändringar av behov. Även i frågor om ny användning av befintliga byggnader, strukturer och stadsrum behövs nya lösningar. Tävlingar och innovationsupphandlingar stimulerar till en bred palett av användbara lösningar som kan läggas till redan befintliga.

Vidare anser SSF att byggandet av tillfälliga anläggningsboenden i lämpliga delar kan fungera som positiva arbets- och integrationsprojekt. Kunnande kan tas tillvara, socialt sammanhang skapas och möjlighet till sysselsättning ges till de som kan och så önskar. Kommuners existerande integrationsprojekt kan utvidgas till att innefatta även byggnationsprojekt. Detta kan utgöra ett bidrag till lösningen av tillfälliga boenden samtidigt som det kan fungera som ett positivt, socialt integrerat alternativ till exempelvis det mer isolerade RUT-arbetet som ofta sker där nöden inte är som störst.

Slutligen vill SSF trycka på att även de enklaste och mest tillfälliga lösningarna, som exempelvis tältläger och modulboende, rumsligt bör och kan organiseras på sätt som kombinerar det rumsliga med social, psykologisk och teknisk kunskap och inlevelse. På varje plats är varje dag en vardag som i alla lägen kan och bör stödjas och underlättas av det rumsliga organisation och gestaltning.

På uppdrag av styrelsen för Sveriges Stadsarkitektförening

Per Haupt

Ordförande i styrelsen för Sveriges Stadsarkitektförening